

Веретено, човник і голка

Брати (Якоб і Вільгельм) Грім

Жила на світі одна бідна дівчина. Батько й мати її повмирали, ще як вона була маленька. Край села в невеличкій хатині мешкала її тітка, сама-самісінька. Вона пряла, ткала й шила і тим заробляла собі на хліб. Стара взяла сирітку до себе. Привчила її до праці й виховала скромною та чесною.

Коли дівчині було вже п'ятнадцять років, стара захворіла. Покликала її до свого ліжка, ніжно поглянула на неї й сказала:

— Донечко, я почуваю, що вже не підведуся — надходить мій смертний час. Залишаю тобі хатину — тут ти матимеш притулок од вітру й негоди, — а до того ще веретено, човника й голку — ними ти зароблятимеш собі на хліб щоденний.

Потім поклала руки їй на голову, благословила її й сказала:

— Будь доброю, то й тобі буде добре. Потім склепила очі та й померла. Коли її несли ховати, дівчина йшла за труною й гірко плакала, віддаючи їй останню шану.

Тепер дівчина зосталася в хатині зовсім сама. Вона старанно пряла, ткала й шила, і в усякому ділі їй щастило. Льону в коморі наче прибувало само собою, а як, бувало, витче вона полотно або килимок чи пошіє сорочку, то зараз знаходиться покупець і щедро платить.

Отож вона не бідувала, а ще й іншим трохи уділити могла.

А в той час королівський син мандрував по країні, шукаючи собі наречену. Бідної він не смів вибрати, а багатої не хотів. І він сказав собі:

— Дружиною мені буде та, котра і найбагатша, і найбідніша.

Прийшовши в село, де жила та дівчина, він спитав, як і скрізь робив, котра відданиця тут найбагатша, а котра найбідніша.

Спочатку йому назвали найбагатшу. А найбідніша, певне, та, сказали, що в маленькій хатині аж край села. Багата сиділа перед своєю хатою набундючена, в пишному вбранні, і тільки-но королевич під'їхав до двору, встала, вийшла йому назустріч і низько вклонилася. Він подивився на неї, але не промовив і слова й поїхав далі. А коли під'їхав до хатини бідної дівчини, та не сиділа перед хатою, а була в кімнатці.

Королевич зупинив коня, заглянув у вікно, куди ясно світило сонце, й побачив, що дівчина сидить за прядкою і старанно пряде.

Коли вона підвела голову й помітила, що на неї дивиться королевич, то вся зашарілась, як троянда, опустила очі і ще пильніше стала прясти. Чи нитка й далі прясалася тонка та рівна, я цього не знаю, але дівчина пряла доти, аж доки королівський син поїхав далі.

Тоді вона підійшла до вікна, відчинила його й сказала: "Ой, як же душно в кімнаті!" І дивилася вслід королевичу, поки зникла вдалині біла пір'їна на його шапці.

Дівчина знову сіла до роботи і пряла далі. І пригадалась їй одна пісенька, що її

стара тітка іноді співала, сидячи за роботою. От вона й собі заспівала ту пісеньку:

Тонку ниточку, веретенечко, спряди,

Мого милого під віконце приведи.

Та що це? Веретенце вмить вистрибнуло у неї з рук, тоді у двері, надвір; і коли здивована дівчина встала подивитись, куди ж воно побігло, то побачила, що веретенце жваво потанцювало полем, а за ним простяглася блискуча, золота нитка, і врешті воно зникло з очей.

Дівчина, не маючи більше веретена, сіла за верстак, узяла човника і почала ткати.

А веретенце стрибало все далі й далі, і саме тоді, коли нитка закінчилась, воно спинилось біля королевича.

— Що це таке? — вигукнув він. — Чи не хоче веретено показати мені дорогу?

Повернув свого коня і поїхав, куди його вела золота нитка.

А дівчина сиділа за роботою й співала:

Витчи, човнику, ти гарненький килимок,

Хай до хатоньки завітає женишок.

І раптом човник вистрибнув з рук, плигнув на поріг, а з порога надвір. А перед порогом він став ткати килим, та такий гарний, якого ще й ніхто не бачив. З боків на ньому цвіли троянди й лілеї, а посередині на золотому тлі плелися зелені рослини, стрибали зайчики, танцювали журавлі, з кущів вистромляли голови олені й сарни, зверху на вітах сиділи барвисті птахи — як живі, тільки що не співали.

А човничок стрибав сюди-туди, і здавалося, ніби килим росте сам собою.

Зоставшись без човника в руках, дівчина взяла голку й сіла шити. А кладучи стібки, заспівала:

Гостра голочко, ший рівненько, вишивай,

Іде милий мій — гарно хату прибирай.

Враз голка вистрибнула в неї з пальців і, як блискавка, стала метатись сюди-туди по хаті.

Але насправді то поралися невидимі духи. Вони позастеляли столи, ослони зеленим сукном, стільці оксамитом, а на вікнах повісили шовкові завіси.

Тільки-но голка зробила останній стібок, як дівчина побачила в вікні біле перо на шапці в королевича, що його веретено вело золотою ниткою. Він зіскочив з коня, пройшов по килиму до хати і, вступивши досередини, побачив дівчину в убогій одежині, але та дівчина в ній цвіла, наче троянда на кущі.

— Ти відразу найбідніша й найбагатша, — сказав він до неї, — іди зі мною і станеш мені дружиною.

Вона нічого не промовила, тільки подала йому руку. А він поцілував її, вивів надвір, посадив на коня і привіз у королівський палац, де бучно й весело справили весілля.

А веретено, човника й голку поклали в скарбницю, де вони й досі зберігаються з великою шаною.

Переклад Сидора Сакидона